

Zápis z obhajoby disertační práce

Studentka: Mgr. Magda Španihelová
Studijní program: Obecná teorie a dějiny umění a kultury
Studijní obor: Filmová věda
Název práce: „Naše (krásné, zdravé, moderní a národní) tělo: vizuální reprezentace

fyzické kultury a sportu v kontextu formování národní identity v meziválečném Československu“

Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: doc. PhDr. Kateřina Svatoňová, Ph.D.
Oponenti: prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc.
doc. Mgr. Libuše Heczková, Ph.D.
Datum obhajoby: 5. 12. 2017
Místo obhajoby: UK FF, nám. Jana Palacha 2, Praha 1, místnost č. 406
Předseda komise: doc. PhDr. Ivan Klimeš

14:10 Předseda komise doc. Ivan Klimeš zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil doktorandku.

14:12 Školitelka seznámila přítomné stručně se svým hodnocením studentčina studia a její disertační práce, které uvedla ve svém písemném vyjádření.

14:16 Studentka seznámila přítomné s tezemi své disertační práce. Ve stručnosti sdělila koncepci a základní rysy práce, kde se zabývala zkoumáním vizuální reprezentace těla a fyzické kultury v období 20. a 30. let v prostředí Československa. Přestože jde o Československo, věnuje se doktorandka pouze prostředí českému, slovenskou část přenechala svému kolegovi Nicholasi Hudacovi. Motiv těla spojený s disciplínou hygieny, osvěty, zdraví, tělesné zdatnosti a krásy

velmi intenzivně prostupuje českou kulturou ve společnosti 20. a 30. let 20. století. Tato široká oblast vizuální kultury intenzivně živí prostředí sportu, tělesné výchovy, různých rytmických cvičení a gymnastiky a jiných pohybových aktivit. Prostředky vizuálních médií formují tělesnou zdatnost jako přirozenou civilizovanou a krásnou, napomáhají estetizaci zdraví a vytvářejí tak požadavek a prostor pro to, aby to zdravé a krásné tělo bylo žádoucí. V souvislosti s těmito praktikami pro doktorandku vyvstal velmi aktivní zájem o tělo a jeho fyzickou stránku a tenhle rys vztahující se k tělu je určitým znakem moderního občana ve vztahu k moderním národním státům a v okamžiku, kdy moderní sporty akceptujeme jako součást evoluce a jakou součást zvyšování kvality péče o tělo. Popularita fyzických aktivit spolu s tímto dopadem, který má vliv na formování občanského postoje a těla, je zásadní. Koncepce práce se opírá o symbolické figury české meziválečné kultury a sportu. Doktorandka sleduje dvě roviny vizuální reprezentace cvičících a tančících těl a vedle toho ji zajímá konstrukce národní identity. Dále podle doktorandky je Sokol v českém prostředí velmi dominantním a nešlo se tomuto tématu vyhnout a podotýká, že se sokolským těly se pracuje jinak než s jinými tělesnými typy. Španihelová chtěla sledovat přesahy národní identifikace, k čemuž jí pomohly metody dánského sociologa Henninga Eichberga, který se zabýval sportovním nacionalismem a definoval tři typy sportovního nacionalismu: První je nacionalismus zaměřený na výsledky. Druhý je nacionalismus integrující, což je příznačné pro masová tělovýchovná hnutí, kde práce s tělem je instrumentální (př. Sokol) a snaží se člena vychovávat a integrovat ho do řádu a ideologie cvičení. Třetím typem je nacionalismus národně populární, který je spojen spíše než s konkrétními sportovními aktivitami s každodenní činností a dialogickou řečí těla, kdy dochází k širšímu kontextu tělesné kultury. Doktorandka se snažila vyhnout biografickým údajům a pracovala spíše s obecnými symbolickými figurami, které reprezentují širší téma. Tyto figury pak mají přesah s ústředním tématem, ať už je to vizuální reprezentace či národní identita. Doktorandce šlo o nahlédnutí fenoménu sportu, sportování ženského těla a dokončování procesu modernity a této transformace. Její práce směřuje interdisciplinárně a propojuje vizuální kulturu se sportovní historií. Španihelová se ve své disertační práci snažila přiblížit vizuální kulturu 20. a 30. let v kontextu sportovních činností, zajímá se o to, co se konkrétně dělo se sokolským hnutím, jak se skutečně cvičilo, jak se o cvičení referovalo a jak se tato rovina odrážela ve vizuální kultuře. Zároveň při sledování této linie se snažila nacházet témata a přesahy, při kterých docházelo k vytváření národní identity.

14:30 Oponentka doc. Libuše Heczková seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Přestože je práce velmi čtivá, tak podle Heczkové postupně dochází k tomu, že po určité fázi čtení jen tak plyne. Jako důležitou pak vypichuje kapitolu „o zdravotních a hygienických proměnách chápání ženského těla“, ve které doktorandka mohla jít více do hloubky samotného problému. Oponentka dále navrhuje krácení textu na určitých místech a vytýká práci příliš širokou rozbihavost. Heczková dále vyslovuje výtku, že skauting není jen příklad mužského tělesného konání, podle ní je třeba zmínit, že existuje i ženský skauting, který má své specifické nasazení a v českém prostředí ještě navíc zvláštní vývoj. Kdyby se doktorandka na tuto problematiku nedívala jako na maskulinní aktivitu, mohlo by to dodat jiné významy, které by pomohly pochopit mužské a ženské reference v československé kultuře.

14:35 – Oponent prof. Rostislav Švácha seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Oponent byl již dříve seznámen se statěmi Magdy Španihelové. Práce se mu velmi líbí, ale přesto zmiňuje její slabší roviny. Podle Šváchy čtyři základní kapitoly nemají jasně zformulovaný cíl, není jasné, co chce doktorandka v kapitolách vyřešit, totéž platí o koncích kapitol. Stává se tedy, že kapitolám chybí pointa, resp. pointa je přítomna, ale přijde na ni jen zasvěcenější čtenář. Přestože se doktorandka na materiál vrhá po hlavě a glosuje vše, na co narazí, je práce velmi čtivá. Druhou slabinu pak vidí oponent v tom, že přestože je práce věnována reprezentaci, tedy obrazovému a vizuálnímu, měl by na ni být kladen větší důraz. Švácha připomíná výborný rozbor fotografie Sokola z roku 1864, kterou již dříve Španihelová napsala, a díky kterému se domníval, že stejným způsobem bude analyzován obrazový doprovod disertace. Podle oponenta se doktorandka spíše zabývá kontextem dokumentů, než že by se přímo vrhla na reprezentaci. Popisky u obrazového materiálu pak vyznívají až příliš lakonicky a někdy není příliš jasné, co je na fotografiích zobrazeno.

14:41 – Doktorandka reagovala na posudky oponentů a jimi položené otázky. S kritikou souhlasí a rozumí připomínkám. Doktorandka souhlasí, že se materiálem a obdobím nechala unést a strhnout, což se pak na práci podepsalo. Španihelová za nejproblematičtější považuje sokolskou kapitolu, která původně v disertaci být neměla, protože spadá do 19. století. Doktorandka však

chtěla upozornit na to, co se dále dělo s českou sokolskou národní identitou v nových podmínkách Československa, kdy se Sokol stává se součástí státní ideologie. Podle doktorandky je sokolská tematika velmi obsáhlá, nabízí řadu témat, členové Sokola se vyjadřovali téměř ke všemu a bylo tedy problematické vytáhnout jen ty přesnější ucelenější a jasnější pointy, kdy narážela na různé proměny sokolského hnutí. Španihelová souhlasí s potřebnými editorskými zásahy, které již nebyla schopna reflektovat.

14:49 Předseda komise zahájil diskusi. Předseda doc. Klimeš položil otázku, jak se doktorandka dívá na československého vojáka a na úctu k uniformě ve 30. let. Španihelová reaguje, že pohled na uniformu je trochu přítomen skrze samotný Sokol, kdy jeho členové měli českou identitu zformulovanou právě skrze sokolské uniformy. Dále se předseda pozastavil nad názvem práce s připomínkou, proč je název „krásné, zdravé, moderní a národní“ v závorce, což podle něj působí trochu sarkasticky, přitom sama interpretace sarkastická není. Doktorandka na připomínku reaguje tak, že název nemá být sarkastický. Závěrem se členové komise, oponenti i školitel shodli na tom, že práci by bylo vhodné publikovat.

14:55 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

15:00 Proběhlo hodnocení. Předseda komise seznámil doktorandku a přítomné s výsledkem obhajoby: Obhajoba disertační práce byla klasifikována: prospěla.

Od této chvíle může Magda Španihelová používat titul PhD.

Zapisovatel: Zuzana Kubánková

Jméno a podpis předsedy komise:

Jméno a podpis dalšího člena komise: